

Notitie / Memo

**HaskoningDHV Nederland B.V.
Water**

Aan: Sylvia Stadt - Soeren (Provincie Zuid-Holland)
Van: Tessa van Vreeswijk MSc (RHDHV)
Gecontroleerd door: Jobert Rijsdijk (RHDHV)
Datum: 31 oktober 2018
Kopie: Sten Camps, Wisse Herweijer, Mark Huuskes (RHDHV)
Ons kenmerk: WAT_BD9845_N001_907548_F01
Classificatie: Projectgerelateerd

**Onderwerp: Nader onderzoek beschermde soorten Kortsteekterweg 62
(Project Steekterbrug - Alphen aan den Rijn)**

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Provincie Zuid-Holland is voornemens om de Steekterbrug bij Alphen aan den Rijn te vervangen. Hiervoor dient een stal aan de Kortsteekterweg 62 te worden gesloopt. In 2015 is door Royal HaskoningDHV een verkennend onderzoek uitgevoerd en is gebleken dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen, kerkuil en huismus niet kan worden uitgesloten. De rust- en voortplantingsplaatsen van de deze diersoorten zijn onder de Wet natuurbescherming beschermd en mogen niet zonder ontheffing worden vernietigd. Om te bepalen of er rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuis, kerkuil en huismus aanwezig zijn, is nader onderzoek nodig. De provincie Zuid-Holland heeft Royal HaskoningDHV gevraagd om in 2018 een vleermuis-, kerkuil en huismusinventarisatie bij de stal aan de Kortsteekterweg 62 uit te voeren. Voorliggend memo bevat de resultaten van dit onderzoek.

1.2 Doel

Het doel van het onderzoek is te bepalen of er beschermde rust- en voortplantingsplaatsen van kerkuil, huismus en gebouwbewonende vleermuizen in de te slopen stal aanwezig zijn.

1.3 Plangebied

Het plangebied betreft de stal van familie De Jong op het agrarische perceel aan de Kortsteekterweg 62. In het onderzoek is ook de tuin voor de woning meegenomen. Het woonhuis van de familie en gebouwen ten noordoosten van het woonhuis zijn geen onderdeel van het plangebied. De stal ligt aan de zuidoostkant van Alphen aan den Rijn, ten noordoosten van de Steekterbrug langs het traject van de Oostkanaalweg (N207) (Figuur 1).

De stal bestaat deels uit pannendaken zonder spouw met houten zolder en deels uit een halfopen ruimte met golfplaten dak (Figuur 2). Ten westen van de stal staan langs de watergang knotwilgen. Het gebied ten oosten van de stal wordt gekenmerkt door open polderlandschap dat voornamelijk uit grasland met een (intensief) agrarische functie bestaat. De oevers van de Oude Rijn, die ten zuiden van het plangebied liggen, bestaan uit betonnen kades. In de directe omgeving van het plangebied staan enkele bedrijfspanden, huizen, een boerderij en bomen en liggen enkele watergangen. De brug betreft een betonnen constructie. Het talud is aan beide zijden begroeid met gras.

Figuur 1. Ligging plangebied (rood omlijnd) aan de zuidwestkant van Alphen aan den Rijn (links), met detailopname (rechts). Bron: Globespotter.

Figuur 2. Korte impressie van het plangebied. Van linksboven naar rechtsonder: de zuid-, noord- en westkant en de binnenkant van de stal. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2018.

1.4 Korte schets van de eindsituatie

De stal wordt gesloopt ten behoeve van de verbreding van de Steekterbrug. De totale breedte van de brug wordt vergroot van 18 meter naar circa 36 meter. Deze uitbreiding vindt naar het oosten plaats, want de brug mag vanuit nautisch oogpunt niet dichter opschuiven in de richting van de Gouwe. De aansluiting van de Kortsteekterweg met de N207 Oostkanaalweg verplaatst hierdoor ook iets naar het westen. Hoewel volgens de technische normen de aansluiting precies zou passen en de stal noodzakelijkerwijs niet gesloopt hoeft te worden, is in overleg met de familie besloten dit wel te doen en de stal op een ander deel van het perceel te herbouwen. De precieze locatie op het perceel is nog niet bekend. De schetstekening in Figuur 3 geeft een impressie van de nieuwe Steekterbrug en de omgeving.

Figuur 3. Schetstekening nieuwe Steekterbrug.

2 Werkwijze

Het onderzoek naar de aanwezigheid van kerkuil en huismus is uitgevoerd conform de kennisdocumenten van BIJ12 die in opdracht van het voormalig Ministerie van Economische Zaken zijn opgesteld. Voor de kerkuil zijn tussen februari en half oktober 's nacht of 's avonds laat vier inventarisatierondes uitgevoerd. Daarnaast is een keer overdag gezocht naar sporen die de aanwezigheid van een nestplek aannemelijk maken, zoals braakballen of krijstreden. De eerste twee bezoeken voor de kerkuil zijn gecombineerd met onderzoek naar de aanwezigheid van broedende huismussen. Deze rondes zijn daarom uitgevoerd in de periode 1 april t/m 15 mei, conform het kennisdocument.

Bij het vleermuisonderzoek is onderzocht of er verblijfplaatsen van vleermuizen in de stal aan de Kortsteekterweg 62 aanwezig zijn. Er zijn 5 inventarisatierondes uitgevoerd in verschillende perioden van het jaar, conform het vleermuisprotocol 2017. Er wordt vanuit gegaan dat met deze inventarisaties de aan- of afwezigheid van zomer-, kraam-, paar-, en winterverblijfplaatsen kan worden vastgesteld. Hierbij lag de focus met name op de gewone dwergvleermuis, de meest algemeen voorkomende vleermuissoort in gebouwen.

3 Resultaten

1^e ronde – 12 april 2018

Datum:	donderdag 12 april 2018
Tijd:	18:45u – 22:45u
Veldwerker:	Tessa van Vreeswijk
Weersomstandigheden:	droog, bewolkt, 2-3 Bft, 13 °C
Zonsondergang:	20:30u
Doel:	1e ronde kerkuil en huismus

Waarnemingen: Er vlogen twee boerenzwaluwen boven het erf. Het betreft een paartje dat een nest heeft in de hobbyschuur die aan de woning van boerderij vastzit (buiten het plangebied). In het meest zuidwestelijke gebouw dat in het verlengde van de stal ligt, is een merel op nest aangetroffen (Figuur 1). In datzelfde gebouw is nog een nestje gevonden waarvan niet zeker is of deze werd bebroed en zo ja, door welke soort. In de omgeving van het plangebied zijn verder algemeen voorkomende soorten als kauw, vink, scholekster, houtduif, ekster, kokmeeuw, pimpelmees, koolmees, tortelduif, merel, tjiftjaf, putter, winterkoning, blauwe reiger, spreeuw, groenling, torenvalk, wilde eend, meerkoet, grote bonte specht, heggemus, boomkruiper en zanglijster waargenomen. Deze soorten vertoonden geen broedindicerend gedrag binnen het plangebied.

Op het erf werd een paartje torenvalken waargenomen. Het vrouwtje zat op een paal (Figuur 2). Later werden beide vogels op de deze paal parend waargenomen. Bij inspectie van de stal werd alarmroep van de torenvalk gehoord vanachter het beschot in de stal onder de dakrand van het meest noordelijke staldeel. Zie voor specifieke locatie de foto in Figuur 2.

Braakballen, krijtstrepen of andere indicaties voor aanwezigheid van (kerk)uil zijn niet gevonden. Ook zijn er geen roepende uilen gehoord. Ook zijn er geen waarnemingen van de huismus gedaan.

In de stal werden op veel plekken lokdozen met gif aangetroffen (Figuur 3). Ook op zolder in het meest zuidwestelijke gebouw dat in verlengde van de stal ligt, zijn lokdozen met gif aanwezig. In de stal branden gedurende de hele nacht tl-lampen. Tijdens het veldbezoek zijn er ook met de Batlogger opnamen gemaakt. Een half uur na zonsondergang (om 21.05 u) werd de eerste voorbijvliegende vleermuis opgenomen (gewone dwergvleermuis). De opnamen betroffen gewone of ruige dwergvleermuis.

Conclusie: Er zijn geen sporen aangetroffen van of waarnemingen gedaan van huismus en kerkuil.

Figuur 4. De schuur waarin het merelnest is aangetroffen (achterste gebouw op foto links) en het merelnest (foto rechts). Foto's: RHDHV, 2018.

Figuur 5 Het torenvalk vrouwtje ter plaatse ten noorden van de stal op een uitkijkpost (links) en de locatie waarvandaan de alarmroep van de torenvalk werd waargenomen in de stal (rechts). Foto's: RHDHV, 2018.

Figuur 6 Een paar van de vele lokdozen die verspreid in de stal en aangrenzende schuurtjes werden gevonden. Foto's: RHDHV, 2018.

2^e ronde – 1 mei 2018

Datum: dinsdag 1 mei 2018
Tijd: 19:00u – 23:00u
Veldwerker: Tessa van Vreeswijk
Weersomstandigheden: droog, wisselend bewolkt, 3 Bft, 14°C (overdag was het stormachtig met regen)
Zonsondergang: 21:06u
Doel: 2e ronde kerkuil en huismus

Waarnemingen: Het boerenzwaluwpaar is er nog steeds. De merel heeft inmiddels jongen (Figuur 7). Verder worden tijdens het bezoek spreeuw, vink, ekster, merel (nest), koolmees, winterkoning, kraai, houtduif, boomkruiper, ooievaar, gaai en halsbandparkiet waargenomen. Deze soorten vertoonden geen broedindicerend gedrag binnen het plangebied.

De torenvalk was ten noorden van de boerderij boven de weilanden aan het foerageren. Later op de avond zat het vrouwtje op de paal ten noorden van de stal. Er werd geen alarmroep meer gehoord.

Een uur na zonsondergang werd een langsvliegende uil waargenomen. De uil kwam vanuit het oosten en vloog noordelijk van de stal langs de gebouwen en verdween richting de bomenrij noordelijk van het plangebied. Waarschijnlijk ransuil of kerkuil. Het was echter al volledig donker en het dier was in enkele seconden weer uit beeld, waardoor de soort niet met zekerheid kon worden vastgesteld. Het dier had geen binding met het plangebied (i.e. de stal). Er zijn geen (territoriumindicerende) waarnemingen van huismus gedaan in en rond de stal. Ook in de heg tussen de stal en woning waren geen huismussen aanwezig.

Ook deze keer zijn ter voorbereiding op het vleermuisonderzoek opnamen met de Batlogger gemaakt. De eerste vleermuisopname is van een gewone dwergvleermuis 25 minuten na zonsondergang opgenomen (om 21:41u). De geluidsopnamen betreffen voornamelijk gewone dwergvleermuis, met nog enkele ruige dwergvleermuizen en een rosse vleermuis op route.

Conclusie: Er zijn geen (indicaties van) nesten of rustplaatsen van kerkuil of huismus in het plangebied waargenomen.

Figuur 7 Eén van de jonge merels naast het inmiddels uitgebreedde nest.

Figuur 8 De locatie waar de uil langs de stal vloog en in de richting van de bomenrij ten noorden van het plangebied uit zicht verdween (rode pijlen).

3e ronde – 23 mei 2018

Datum: woensdag 23 mei 2018
Tijd: 21:15u – 23:15u
Veldwerkers: Tessa van Vreeswijk, Jeroen Groenendijk
Weersomstandigheden: droog, bewolkt, 2-3 Bft, 18 °C
Zonsondergang: 21:38u
Doel: 1e ronde vleermuizen

Waarnemingen: De eerste vleermuis werd een half uur na zonsondergang waargenomen (om 22.07u) en betrof een langsvliegende gewone dwergvleermuis. Verder zijn nog een overvliegende rosse vleermuis (22.32u, richting onbekend) en een voorbijvliegende uil (22.43u) waargenomen. De uil werd net als op het vorige bezoek op 1 mei ruim een uur na zonsondergang waargenomen. Hij vloog in dezelfde richting, namelijk vanuit het oosten richting de bomenrij ten noorden van het plangebied. Midden op het erf foerageerde aan de oostkant van de stal een gewone dwergvleermuis. Ten zuiden van de stal en boven de voortuin foerageerden nog 3 individuen.

Conclusie: Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen.

Figuur 9 De locatie waar de uil langs de stal vloog en in de richting van de bomenrij ten noorden van het plangebied uit zicht verdween (gele pijl) en de locaties waar de gewone dwergvleermuizen foeragerend werden waargenomen (rood gemarkeerd).

4^e ronde – 25 juni 2018

Datum:	maandag 25 juni 2018
Tijd:	22:00 – 00:00u
Veldwerkers:	Tessa van Vreeswijk, Geoffrey de Rooij
Weersomstandigheden:	droog, helder, 2 Bft, 13 °C
Zonsondergang:	22:07u
Doel:	2e ronde vleermuizen

Waarnemingen: Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. De eerste waarneming is twintig minuten na zonsondergang (22.30u) gedaan. Het betrof een foeragerende gewone dwergvleermuis boven de tuin. In totaal vlogen/foerageerden hier ca. vijf individuen tot ongeveer 23.30u. Deze vleermuizen vlogen af en toe ook tussen de vegetatie en de stenen gebouwen aan de zuidkant van de stal. Er zijn geen verblijfplaatsindicerende waarnemingen gedaan. In het noordelijke deel van de stal foerageerden vanaf de 22.45 – 23.00u tot maximaal vijf gewone dwergvleermuizen. Daarna nam de intensiteit af. Tussen 23.05 – 23.25u vlogen met enige regelmaat laatvliegers achter de stal langs, van het noorden naar het zuidoosten. Na half twaalf was er weinig activiteit meer. Er zijn geen overige relevante waarnemingen gedaan.

Conclusie: Geen uitvliegende vleermuizen waargenomen.

5^e ronde – 14 augustus 2018

Datum:	dinsdag 14 augustus 2018
Tijd:	03:20 – 05:50u
Veldwerkers:	Tessa van Vreeswijk, Geoffrey de Rooij
Weersomstandigheden:	droog, wisselend bewolkt, 2 - 3 Bft, 16 °C
Zonsopkomst:	06:20u
Doel:	3e ronde vleermuizen

Waarnemingen: Om 03.45u werd de eerste langsvliegende vleermuis waargenomen (ruige dwergvleermuis) ten noordoosten van het plangebied. Iets later vloog om 03.55u een gewone dwergvleermuis ten zuidoosten langs. Ten noorden van het plangebied vlogen verder tussen 03.55 – 05.50u in totaal één ruige dwergvleermuis, vijf gewone dwergvleermuizen en twee laatvliegers langs en over het plangebied. Er werd in beide richtingen gevlogen. Voor de vliegrichting, zie Figuur 5. Er zijn geen aantikkende of invliegende vleermuizen waargenomen. In de voortuin is een scharrelde egel waargenomen. Er zijn geen overige relevante waarnemingen gedaan.

Conclusie: Geen invliegende vleermuizen waargenomen

6^e ronde - 7 september 2018

Datum: vrijdag 7 september 2018
Tijd: 21:00 – 02:00u
Veldmedewerker: Jeroen Groenendijk
Weersomstandigheden: tussen 22:00 – 0:00 afwisselend regen. Daarvoor en na droog en bewolkt. 3 Bft. 12 – 15 °C.
Zonsondergang: 20:14u
Doel: 4e ronde vleermuizen + kerkuil

Waarnemingen: Gedurende de avond en nacht werden alleen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De vleermuizen foerageerden boven het gazon van het woonhuis aan de voorkant (max 2 exemplaren), en later op de avond/nacht voor het achterste deel van de stal. Bij regen foerageerde er één exemplaar binnen in de stal onder de tl-lampen. Er zijn geen balts- of contactroepen gehoord. Ook winterzwermen werd niet waargenomen. Er zijn geen (roepende) uilen gehoord of gezien.

Conclusie: Er zijn geen balts- of contactroepen gehoord. Er zijn geen waarnemingen van uilen gedaan

7e ronde - 27 september 2018

Datum: donderdag 27 september 2018
Tijd: 20:15 – 23:00u
Veldmedewerker: Tessa van Vreeswijk (vanaf 20:15u voor kerkuil en vleermuizen)
Jeroen Groenendijk (vanaf 21.00u voor vleermuizen)
Weersomstandigheden: droog, helder, 1 Bft, 10 °C
Zonsondergang: 19:27u
Doel: 5e ronde vleermuizen + kerkuil

Waarnemingen: Er zijn geen roepende uilen gehoord. Ook werden geen voorbijvliegende exemplaren gezien. Tussen 21.00 – 22.00u vlogen zowel in noordwestelijke als zuidoostelijke richting met enige regelmaat individuen van ruige dwergvleermuis (6 ex) en gewone dwergvleermuis (4 ex). Op het noordelijk deel van het terrein werd tussen 21.30 – 21.45u de werfroep van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze was echter niet aan het plangebied gebonden; de vleermuis riep niet continue over een langere periode en na een bepaalde tijd verdween de vleermuis. Er werden geen uitvliegende of zwermende vleermuizen waargenomen.

Conclusie: Er zijn geen baltsterritoria waargenomen. Er zijn geen waarnemingen van uilen gedaan.

4 Effectbeoordeling en mitigatie

Foerageergebied en vliegroute van vleermuizen

Er zijn tijdens de diverse inventarisatieronden waarnemingen gedaan van laatvlieger, ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis. De dieren zijn deels foeragerend en deels op doortocht waargenomen.

De stal heeft geen functie als essentieel foerageergebied. In de directe omgeving van de stal zijn voldoende andere foerageergebieden aanwezig in de vorm van tuinen en watergangen. Bovendien wordt de stal op het noordelijk deel van het perceel herbouwd, waardoor weer vergelijkbaar foerageergebied wordt aangeboden.

De dieren die op doortocht langs de stal vlogen, blijven in de gelegenheid dit te doen. In de nieuwe situatie blijft het mogelijk om via de bommenrij en het talud van de Kortsteekterweg naar het zuidoosten langs de gebouwen te vliegen en vice versa. In het landschap blijft dit een aaneengesloten lijnvormig element. Ook in de sloopfase wordt door het huidige talud nog voldoende luwte geboden om langs te vliegen. De voorgenomen ingreep leidt daarbij niet tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

Rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, kerkuil of huismus

Bij de onderzoeken zijn geen rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, kerkuil of huismus waargenomen. Aanwezigheid hiervan kan worden uitgesloten.

Bij de sloop van de stal is geen sprake van vernietiging van rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, kerkuil of huismus. Ook is er geen sprake van het doden van individuen van deze soort(groep)en. Er worden geen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden. Er is voor voorgenomde soortgroepen geen ontheffing van de Wnb nodig om de stal te mogen slopen.

Jaarrond beschermde nesten

De torenvalk is in het plangebied waargenomen. Het nest van deze soort is jaarrond beschermd (categorie 5¹) als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen (bijv. wanneer in de directe omgeving geen alternatieve broedlocatie aanwezig is). Tijdens de eerste onderzoeksronde is een torenvalkpaartje waargenomen nabij de te slopen stal. In de daaropvolgende onderzoeksronden zijn echter geen territoriumindicerende waarnemingen meer gedaan. Op basis van deze waarnemingen wordt geconcludeerd dat er geen torenvalk nest aanwezig is. Bij de sloop van de stal is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Er is geen ontheffing nodig voor de torenvalk om de stal te mogen slopen.

Algemene broedvogels

Bij het slopen van de stal en de omliggende vegetatie moet wel rekening worden gehouden met eventueel aanwezige broedende vogels. Indien er in het vogelbroedseizoen (grootweg de periode maart t/m augustus) wordt gesloopt, is het mogelijk dat broedgevallen van vogels worden verstoord en vernietigd. Het gaat dan met name om algemeen voorkomende soorten, zoals de merel. Indien er al jongen in het nest liggen, kunnen de werkzaamheden leiden tot het doden van vogels. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen art. 3.1, lid 1, 2 en 4.

Ontheffing voor verstoring van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het voorkomen van verstoring of vernietiging van broedgevallen noodzakelijk is. Verstoring en vernietiging van nesten kan worden voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (globaal van maart

¹ Honkvaste broeders, maar voldoende flexibel

t/m juli). Omdat sommige vogels ook in milde winters en het vroege voorjaar broeden, dient het plangebied alsnog voorafgaand aan de werkzaamheden onderzocht te worden op de aanwezigheid van broedvogels.

Indien het niet mogelijk is buiten het broedseizoen te slopen, wordt geadviseerd om de oude nesten en opgaande beplanting *in de winter* voorafgaand aan de sloop te verwijderen. De nesten mogen alleen verwijderd worden als deze met zekerheid niet worden bebroed. Ondanks voorgenoemde maatregelen is het vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Ook als deze maatregelen worden genomen, dient het plangebied alsnog voorafgaand aan de werkzaamheden onderzocht te worden op de aanwezigheid van broedvogels.

Wanneer nesten worden aangetroffen dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld of dient buiten de verstoringafstand van het betreffende broedgeval te worden gewerkt.

Zorgplicht

Vanuit de zorgplicht moet zorgvuldig gehandeld worden om verstoring van fauna te voorkomen door:

- geen onnodige bouwverlichting te laten branden op werk- en opstelplaatsen gedurende de nacht;
- de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren van zonsopkomst tot zonsondergang of;
- bij nachtelijke werkzaamheden aangepaste verlichting te gebruiken die gericht is op het plangebied en niet op het omringende landschap (vooral de bomenrij ten noorden van de stal).

5 Conclusie

De voorgenomen ingreep leidt niet tot vernietiging van essentieel foerageergebieden of essentiële vliegroutes van vleermuizen. Bij de onderzoeken zijn geen rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, kerkuil of huismus waargenomen. Aanwezigheid hiervan kan worden uitgesloten. Er is dan ook geen sprake van vernietiging van rust- of voortplantingsplaatsen. Ten aanzien van deze soortgroepen worden bij de sloop van de stal geen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden.

Wel dient bij het slopen van de stal rekening te worden gehouden met eventueel aanwezige broedende vogels en is te allen tijde de zorgplicht van toepassing.

Er zijn geen belemmeringen voor het slopen van de stal ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling in het kader van de Wet natuurbescherming (soorten). Er is geen ontheffing nodig om de stal te mogen slopen.